

УДК 323.321
 JEL: F13; F29; F42
 DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-3-6-11>

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ КОНЦЕПТУ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

©2023 ЛИМАР В. В., ЗВЕРЕВ О. Д.

УДК 323.321
 JEL: F13; F29; F42

Лимар В. В., Зверев О. Д. Наукові підходи до розуміння концепту глобальної економічної безпеки

Метою даної роботи є вивчення наукових підходів до розуміння концепту глобальної економічної безпеки. Аналіз сучасних зарубіжних та вітчизняних джерел дозволив класифікувати наукові підходи різних авторів стосовно сутності та рис концепту економічної безпеки: як процес задоволення потреб; з точки зору захисту національних інтересів певної держави, суб'єктів бізнесу, індивідів; як стан об'єкта системи; як умова сталого розвитку; як риси елементів системи; як система попередження нанесення шкоди; як вияв системи заходів безпеки; з точки зору економічної стійкості та суверенітету країни; як сукупність умов і факторів; як динамічний розвиток компонент системи. Визначено, що концепт глобальної економічної безпеки охоплює широкий набір взаємопов'язаних питань та елементів, таких як перевірка інвестицій, інструменти протидії примусу, цілісність досліджень і стійкість ланцюгів поставок. Зосереджуючись на стійкості ланцюга постачання, слід розглянути три основні питання. Визначено, що режими національної економічної безпеки вимагають балансу між оборонною та наступальною політикою залежно від конкретних умов країни. Основними чинниками в розробці стратегій є інтереси національної безпеки та конкурентні переваги в певних секторах торгівлі. Прозорість та обмін інформацією між країнами є першим кроком на шляху до значущої міжнародної співпраці з питань економічної безпеки. Це має вирішальне значення для уникнення створення протекціоністської економічної зброї, яку країни можуть застосовувати проти суперників. Визначено, що в умовах швидкозмінного світу питання глобальної економічної безпеки стає найбільш відкритим і водночас відповідальним у разі виклику та реагування на проблеми, обумовлені різними факторами життя суспільства як суб'єкта міжнародних економічних відносин, розробки дієвих механізмів боротьби із викликами в секторальних економічних частинах інституту економіки.

Ключові слова: глобальна економічна безпека, національні інтереси, міжнародна співпраця, протекціонізм, конкурентні переваги, ланцюги поставок.

Рис.: 1. **Бібл.:** 12.

Лимар Валерія Валеріївна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: limval55555@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4328-7529>

Зверев Олег Денисович – аспірант кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: o.zveriev@donnu.edu.ua

UDC 323.321
 JEL: F13; F29; F42

Lyamar V. V., Zveriev O. D. Scientific Approaches to Understanding the Conception of Global Economic Security

The purpose of this publication is to study scientific approaches to understanding the conception of global economic security. The analysis of current foreign and domestic sources made it possible to classify the scientific approaches of different authors regarding the essence and features of the conception of economic security: as a process of meeting needs; from the point of view of protecting the national interests of a particular country, business entities, individuals; as a state of the system-based object; as a condition for sustainable development; as features of the system elements; as a system for preventing harm; as a manifestation of an integrity of security measures; in terms of economic sustainability and sovereignty of a country; as an aggregate of conditions and factors; as a dynamic development of a system component. It is determined that the conception of global economic security covers a wide range of interrelated issues and elements, such as investment verification, instruments to counteract coercion, research integrity, and stability of supply chains. When focusing on supply chain stability, three main issues should be considered. It is found that the regimes of national economic security require a balance between defensive and offensive policies depending on the specific conditions of the country. The main factors in developing strategies are national security interests and competitive advantages in certain sectors of the trade. Transparency and information exchange between countries is the first step towards meaningful international cooperation on economic security issues. This is crucial to avoid creating protectionist economic weapons that countries can use against rivals. It is defined that in a rapidly changing world, the issue of global economic security becomes the most open and at the same time of responsibility in case of calling and responding to problems caused by various factors of society life as a subject of international economic relations, developing effective mechanisms for dealing with challenges in the sectoral economic parts of the institution of economy.

Keywords: global economic security, national interests, international cooperation, protectionism, competitive advantages, supply chains.

Fig.: 1. **Bibl.:** 12.

Lyamar Valeriia V. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of International Relations and Foreign Policy, Vasyl Stus Donetsk National University (21 600-richchia Str., Vinnytsia, 21021, Ukraine)

E-mail: limval55555@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4328-7529>

Zveriev Oleh D. – Postgraduate Student of the Department of International Relations and Foreign Policy, Vasyl Stus Donetsk National University (21 600-richchia Str., Vinnytsia, 21021, Ukraine)

E-mail: o.zveriev@donnu.edu.ua

А двадцять років 21 століття показали, що сучасна система міжнародних економічних відносин характеризується нестабільністю та кризовими явищами в багатьох регіонах світу. Той факт, що активізувалися «заморожені» воєнні конфлікти та спалахнули нові, свідчить про те, що найближчими роками відбуватиметься активне переміщення капіталів із одних країн в інші та із одних сфер в інші. Таке переміщення ресурсів наразі має глобальний характер, і в даному процесі задіяні майже всі країни світу, тому актуальність питання глобальної економічної безпеки не викликає сумніву та потребує глибокого аналізу.

Дослідженню різних аспектів міжнародної економічної безпеки присвячено роботи зарубіжних і вітчизняних учених, серед яких на особливу увагу заслуговують наукові праці Чубукової О. Ю. [1], Якубович З. В. [2], Рудої О. і Малюти А. [3], Ляшенко О. М. зі співавторами [4], Стеценко С. П. [7]. Також у статті проаналізовано звіти та аналітичні довідки іноземних наукових установ [8–12]. Однак є низка аспектів, які потребують більш глибокого аналізу, зокрема визначення місця глобальної економічної безпеки в ієрархічній структурі системи економічної безпеки, що й зумовлює мету проведення дослідження.

Мета даної наукової роботи полягає у вивченні наукових підходів до розуміння концепту глобальної економічної безпеки.

Глобальна економічна безпека – це певний комплекс міжнародних умов існування домовленостей та інституційних структур, при якому кожній державі – члену світової спільноти забезпечується можливість вільно обирати та здійснювати свою стратегію соціального та економічного розвитку, не піддаючись зовнішньому та політичному тиску, розраховуючи на невтручання, розуміння та взаємоприйнятну і взаємовигідну співпрацю з боку решти держав.

Дана дефініція розкриває логічний зв'язок між суспільною безпекою та безпекою державного сектора, заснований на мирній взаємодії всіх держав, що входять у світову спільноту та дотримуються ринкових умов господарювання. Кожна держава має право самостійно розробляти, коректувати та слідувати своїй стратегії економічного розвитку, погоджуючи її з цілями, що стоять перед народом і урядом. Ці цілі на державному рівні іменуються *національними інтересами*. Економічна безпека дуже залежна як від національних інтересів, так і від способів їх здійснення. В умовах сучасних загроз міжнародній економічній безпеці, таких як: пандемії (COVID-19), війни, глобальна економічна криза, усе це впливає на форм-фактори системи економічної безпеки, яка потребує розробки вирішення даних викликів. Тому у статті пропонується аналіз та шляхи подолання викликів сьогодення щодо міжнародної економічної безпеки.

Проаналізуємо концепції економічної безпеки країни та визначимо її компоненти.

Інвестиційна безпека. Даний компонент представлений приватними та державними компаніями, які виступають регуляторами інвестиційних процесів і беруть безпосередню участь в інвестиційному процесі. Підвищення привабливості капіталу для розвитку національної економіки або зниження ризиків, пов'язаних з інвестиційним процесом, має враховувати інтереси всіх учасників ринку.

Промислова безпека є найважливішою категорією економічної безпеки, яка характеризує рівень промислового розвитку, що покриває всі потреби промислового виробництва, впливає на динаміку ефективності виробництва.

Науково-технічна безпека. Реалізація національних інтересів та національної економічної безпеки можлива лише на основі стабільного економічного та промислового зростання та розвитку науки, техніки та інновацій. Вона може забезпечити достатню соціальну, економічну та політичну стабільність у суспільстві. Наука та інновації мають впливати на конкурентоспроможність і ефективність вітчизняного виробництва.

Міжнародна економічна безпека. Сутність даного компонента полягає в забезпеченні стабільного, незалежного економічного розвитку країни, заснованого на принципах ефективного формування, розвитку та збереження міжнародних економічних відносин. Здатність адаптуватися до глобальних ринкових умов, політика управління, адаптивність і лібералізація є ключовими для сталого економічного зростання. Метою всіх країн є безпечне співвідношення між експортом та імпортом.

Фінансова безпека є однією з найважливіших складових економічної безпеки в ринкових умовах. Фінансова безпека – це стан фінансів і фінансових інститутів, який забезпечує гарантований захист національних економічних інтересів, розвиток гармонійної та соціально орієнтованої вітчизняної економіки, фінансової системи та всієї сукупності фінансових відносин у країні. Це здатність фінансових установ створювати механізми для захисту національних фінансів, підтримки соціальних інтересів і політичної стабільності.

Енергетична безпека є найбільш обговорюваною темою в науковій літературі, зазвичай стосується надійності енергоресурсів.

Продовольча безпека – доступ до безпечної, поживної та доступної їжі. Ця можливість нерозривно пов'язана зі стресом або почуттям страждання та має тісний зв'язок із соціально-економічними факторами. Дослідження продовольчої безпеки традиційно зосереджені на доступності (пропозиції) продовольства, доступності ціни на продовольство та використанні харчових продуктів. Продовольча безпека є елементом національної безпеки. Ситуація, коли люди мають фізичні та економічні можливості для постійного доступу до безпечної їжі, необхідної для

здорового та активного життя. Продовольча безпека є одним із головних завдань аграрної та економічної політики.

Демографічна безпека – це безпека населення та національного складу країни від зовнішніх і внутрішніх загроз. Вважаємо, що демографічна безпека характеризується розвитком соціально-економічної безпеки суспільства проти внутрішніх і зовнішніх демографічних загроз, що забезпечує збереження як геополітичного, так і економічного та національно-державного статусу. Демографічний дисбаланс впливає на соціальний добробут, а демографічний розвиток є однією з ключових складових, від якої залежить майбутнє країн у середньо- та довгостроковій перспективі. Немає сумніву, що демографічний розвиток є вирішальним чинником у сучасних дослідженнях безпеки, а демографічні фактори можуть бути ознаками безпекової ситуації та можливих змін.

Соціальна безпека – сукупність засобів захисту інтересів країни та суспільства в соціальній сфері, розвитку соціальних структур і суспільних відносин, підтримки систем життєдіяльності. Соціальна безпека порушується, коли суспільство починає боятися, що воно не може вижити самостійно. Вразливість соціального забезпечення залежить від багатьох аспектів і спричинена різними факторами. Останніми роками як один із найважливіших факторів стресу для соціального забезпечення широко обговорюється міграція.

Правоохоронна діяльність – діяльність, під час якої здійснюється та реалізується право, система, яка охоплює не тільки саму діяльність, але й суб'єктів діяльності (правоохоронні органи тощо). Правоохоронна діяльність є однією з ключових функцій держави. Оскільки монополія примусу знаходиться в руках держави, вона єдина може здійснювати правосуддя, регулювати суспільні відносини, особливо коли розбіжності вимагають примусових заходів для відновлення порядку, миру, злагоди та інших умов для успішного існування та розвитку суспільства.

Аналіз сучасних зарубіжних і вітчизняних джерел дозволив класифікувати наукові підходи різних авторів стосовно сутності та рис *концепту економічної безпеки*: як процес задоволення потреб; з точки зору захисту національних інтересів певної держави, суб'єктів бізнесу, індивідів; як стан об'єкта системи; як умова сталого розвитку; як риси елементів системи; як система попередження нанесення шкоди; як вияв системи заходів безпеки; з точки зору економічної стійкості та суверенітету країни; як сукупність умов і факторів; як динамічний розвиток компонентів системи [1].

Окремо проаналізовані підходи науковців до визначення економічної безпеки через побудову ієрархії її видів. Так, Якубович З. В. [2], Руда О., Малюта А. [3] пропонують таку ієрархію різних видів економіч-

ної безпеки в контексті таких понять, як держава, регіон, підприємство: глобальна економічна безпека, міжнародна економічна безпека, національна економічна безпека, економічна безпека регіону, економічна та майнова безпека підприємств. Однак головним недоліком даної ієрархії є відсутність рівня індивідуальної економічної безпеки.

Ляшенко О. М., Плескач Б. В., Бантуш В. К. [4] виділяють 6 ієрархічних рівнів економічної безпеки: індивідуальна, локальна (мікрорівень), регіональна (мезорівень), національна безпека (макрорівень), міжнародна безпека як складова глобальної безпеки, глобальна безпека (мегарівень). Незважаючи на те, що розглядаються такі ієрархічні рівні через систему безпекостворення, вони можуть застосовуватись і для характеристики концепту економічної безпеки. Існують пропозиції щодо визначення економічної безпеки як вертикально інтегрованої трирівневої (національний, регіональний, місцеве самоврядування) системи з горизонтальними зв'язками на кожному із визначених рівнів [4]. Проте це є недостатнім через те, що не враховуються міжнародний рівень економічної безпеки та рівень індивідуальної економічної безпеки.

Отже, аналіз наукових підходів до розуміння концепту глобальної економічної безпеки дозволив представити ієрархічну структуру системи економічної безпеки таким чином (рис. 1).

Національна економічна безпека все частіше з'являється в лексиконі глобальних адміністрацій, що, безумовно, посилюється впливом тривалої війни в Україні на торгівлю та постачання у ключових енергетичних і сільськогосподарських секторах [5].

В Азійсько-Тихоокеанському регіоні новий прем'єр-міністр Японії Фуміо Кісіда призначив міністра економічної безпеки, який знаходиться у процесі законодавчої роботи над визначним законопроектом про економічну безпеку [8].

Подібним чином Австралія створила управління стійкості ланцюга постачань у своїй урядовій інфраструктурі та регіональну ініціативу в рядах поставок у партнерстві з Індією та Японією, щоб мінімізувати вразливі місця рядів поставок, які можуть негативно вплинути на економічну безпеку цих країн [6; 7].

Однак зараз це справді глобальна проблема. У 2021 р. Велика Британія, яка головує у G7, виступила за «поступові зміни у глобальному економічному управлінні» [9] з поновленим акцентом на колективному управлінні економічними ризиками та ризиками в ланцюзі поставок.

Концепт глобальної економічної безпеки охоплює широкий набір взаємопов'язаних питань та елементів, таких як: перевірка інвестицій, інструменти протидії примусу, цілісність досліджень і стійкість ланцюгів постачання. Зосереджуючись на стійкості ланцюга постачання, слід розглянути три основні питання.

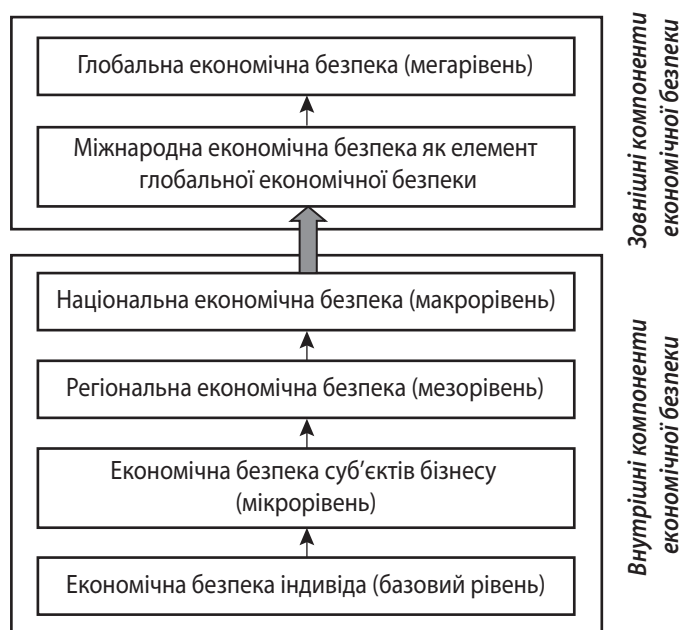

Рис. 1. Місце глобальної економічної безпеки в ієрархічній структурі системи економічної безпеки

Джерело: авторська розробка.

Необхідна прозорість між країнами-однодумцями щодо їхніх конкретних визначень економічної безпеки та стратегічної політики, яка лежить в її основі. Це допоможе створити більш чітку структуру для сприяння співпраці з питань, у яких політики збігаються.

Складність полягає в тому, що режими національної економічної безпеки вимагають балансу між оборонною та наступальною політикою – залежно від конкретних умов країни. Основними чинниками в розробці стратегій є інтереси національної безпеки та конкурентні переваги в певних секторах торгівлі.

Японія, наприклад, визнає напругу між захистом своїх активів і ланцюгів постачання від вразливості (через нерозголошення патентів і зміцнення основної інфраструктури) і водночас залишається активним учасником процвітаючої лібералізованої торгової системи [8].

Подібним чином Сполучені Штати підкреслили готовність співпрацювати з партнерами для «зміцнення та диверсифікації всієї екосистеми ланцюжка поставок у довгостроковій перспективі», водночас чітко заявивши, що самозахист від загроз з боку Китаю є центральним для їхніх проблем оборонної економічної безпеки щодо поставок [10].

Реконструкція та диверсифікація глобальних ланцюгів поставок для зменшення залежності від єдиних джерел виробництва є центральною частиною заходів, які країни вивчають для посилення своєї економічної безпеки.

Цей процес викликає дипломатичну напруженість, коли країни намагаються «відокремити» залежність від геополітичних супротивників у критичних секторах [10]. Особливо в запасах рідкозе-

мельних мінералів для напівпровідників (життєво необхідних для виробництва багатьох високотехнологічних продуктів), де домінує Китай, який прямо згадується у стратегіях критичних і чутливих економічних зон Японії, Сполучених Штатів та Великої Британії. Вкрай важливо, щоб диверсифікація була здійснена з урахуванням сталого розвитку та впливу на навколишнє середовище, а також того, чи можна впровадити принципи циклічної економіки переробки та повторного використання матеріалів.

Диверсифікація приводить до таких підходів, як створення резервних виробничих потужностей і накопичення продуктів, які можуть захистити від майбутніх потрясінь. Однак варто зазначити, що адаптація постачання продукції до кількох джерел може ускладнити управління ризиками та пом'якшення.

Суттєва участь урядів у приватному секторі є вкрай важливою для забезпечення та постійного вдосконалення диверсифікації ланцюга поставок. Урядам як на національному, так і на міжнародному рівнях необхідно визначити свою роль у регулюванні державно-приватного партнерства, оскільки економіки намагаються одночасно захистити себе (наприклад, пом'якшити такі загрози, як кібератаки) і розвинути (наприклад, за допомогою використання технологічного прогресу).

Між державами існує консенсус щодо того, що багатостороння взаємодія є корисною для захисту від вразливості ланцюга постачання та успішної диверсифікації імпорту та експорту.

Серед численних міжнародних інституцій необхідна ясність щодо того, як кожна з них відіграватиме конкретну та взаємодоповнюючу роль у досягненні

цілей економічної безпеки, зокрема яким чином вони можуть бути посередниками в угодах між конкуруючими державами [11].

Багатосторонні інституції віддають перевагу результативному діалогу по-різному. Сполучені Штати, як один із їхніх провідних членів, несподівано назвали переваги форуму G7 та групи чотиристороннього діалогу з питань безпеки з Індією, Японією та Австралією. Тоді як Сполучене Королівство розглядає ОЕСР як відповідну координаційну організацію для розробки багатосторонніх підходів до економічної стійкості [12].

Ефективна координація міжнародної торгівлі має першочергове значення на шляху до глобальної економічної безпеки. Залишаються питання щодо того, чи здатна Світова організація торгівлі достатньою мірою сприяти співробітництву між членами та, як наслідок, адаптувати торговельну політику.

Поправки до угод про вільну торгівлю на двосторонньому та регіональному рівнях можуть бути більш ефективними для стійкого збільшення диверсифікації експорту та імпорту для країн-членів. Заявка Великої Британії на членство у Транстихоокеанському партнерстві (*Trans-Pacific Partnership – TPP*) значною мірою обумовлена перевагами економічної безпеки партнерства у сфері вільної торгівлі.

Прозорість та обмін інформацією між країнами є найважливішим кроком на шляху до значущої міжнародної співпраці з питань економічної безпеки. Це має вирішальне значення для уникнення створення протекціоністської економічної зброї, яку країни можуть застосовувати проти суперників.

Натомість необхідно встановлення економічних інструментів, підкріплених законними занепокоєннями щодо безпеки, які зміцнюють ланцюжки поставок і розвивають конкурентоспроможні торгові зони.

ВИСНОВКИ

Відповідно до вищевикладеного можна дійти висновку, що в умовах швидкозмінного світу питання глобальної економічної безпеки стає найбільш відкритим і водночас відповідальним у разі виклику та реагування на проблеми, обумовлені різними факторами життя суспільства як суб'єкта міжнародних економічних відносин, розробки дієвих механізмів боротьби із викликами в секторальних економічних частинах інституту економіки. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Чубукова О. Ю. Система економічної безпеки (екосистейт): сутність, структура. *Ефективна економіка*. 2014. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3169>
2. Якубович З. В. Недоліки методики оцінювання рівня економічної безпеки підприємств та шляхи їх усунення. *Вісник національного університету*

«Львівська політехніка». 2011. № 704 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. С. 71–76. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/d3848e2b-53c8-4c23-8533-7f4b51dd7dfc/content>

3. Руда О., Малуца Л. Організація економічної безпеки в контексті активізації розвитку товаровиробництва. *Галицький економічний вісник*. 2012. № 3. С. 35–41. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/2157/1/GEV_2012_v36_No3-O_Ruda_L_Malyuta-Organisation_for_Economic_Security_in_the_context_of__35.pdf
4. Ляшенко О. М., Плескач Б. В., Бантуш В. К. Економічна безпека та національна конкурентоспроможність в умовах глобалізації. *Культура народів Причорномор'я*. 2009. № 161. С. 113–118. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/24545/41-Lyashenko.pdf?sequence=1>
5. Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : колективна монографія : у 2 т. Дніпропетровськ : ФОР Дробязко С. І., 2014. Т. 1. 466 с.
6. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування : монографія / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха та ін. Харків : Право, 2009. 312 с.
7. Стеценко С. П. Закономірності формування мезоекономічного рівня економічної безпеки. *Ефективна економіка*. 2013. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2495>
8. Policy Speech by Prime Minister KISHIDA Fumio to the 208th Session of the Diet / Prime Minister's Office of Japan. 17.01.2022. URL: https://japan.kantei.go.jp/101_kishida/statement/202201/_00009.html
9. FACT SHEET: Summit on Global Supply Chain Resilience to Address Near-Term Bottlenecks and Tackle Long-Term Challenges / The White House. 21.10.2021. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/10/31/fact-sheet-summit-on-global-supply-chain-resilience-to-address-near-term-bottlenecks-and-tackle-long-term-challenges/>
10. Wray Ch. The Threat Posed by the Chinese Government and the Chinese Communist Party to the Economic and National Security of the United States / FBI. 07.07.2020. URL: <https://www.fbi.gov/news/speeches/the-threat-posed-by-the-chinese-government-and-the-chinese-communist-party-to-the-economic-and-national-security-of-the-united-states>
11. Building Resilient Supply Chains, Revitalizing American Manufacturing, and Fostering Broad-Based Growth : A Report/The White House. June 2021. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/06/100-day-supply-chain-review-report.pdf>
12. Global Britain in a competitive age. The Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy / HM Government. March 2021. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/975077/Global_Britain_in_a_Competitive_Age_the_Integrated_Review_of_Security_Defence_Development_and_Foreign_Policy.pdf

REFERENCES

"Building Resilient Supply Chains, Revitalizing American Manufacturing, and Fostering Broad-Based Growth :

- A Report". *The White House*. June 2021. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/06/100-day-supply-chain-review-report.pdf>
- Chubukova, O. Yu. "Systema ekonomichnoi bezpeky (ekoseiteit): sutnist, struktura" [The System of Economic Security (Ecosstate): Essence, Structure]. *Efektivna ekonomika*, no. 2 (2014). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3169>
- Ekonomichna bezpeka v umovakh hlobalizatsii svitovoi ekonomiky* [Economic Security in the Conditions of Globalization of the World Economy], vol. 1. Dnipropetrovsk: FOP Drobiazko S. I., 2014.
- "FACT SHEET: Summit on Global Supply Chain Resilience to Address Near-Term Bottlenecks and Tackle Long-Term Challenges". *The White House*. October 21, 2021. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/10/31/fact-sheet-summit-on-global-supply-chain-resilience-to-address-near-term-bottlenecks-and-tackle-long-term-challenges/>
- "Global Britain in a competitive age. The Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy". *HM Government*. March 2021. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/975077/Global_Britain_in_a_Competitive_Age_the_Integrated_Review_of_Security__Defence__Development_and_Foreign_Policy.pdf
- Liashenko, O. M., Pleskach, B. V., and Bantush, V. K. "Ekonomichna bezpeka ta natsionalna konkurentospromozhnist v umovakh hlobalizatsii" [Economic Security and National Competitiveness in the Conditions of Globalization]. *Kultura narodov Prychernomoria*, no. 161 (2009): 113-118. <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/24545/41-Lyashenko.pdf?sequence=1>
- "Policy Speech by Prime Minister KISHIDA Fumio to the 208th Session of the Diet". *Prime Minister's Office of Japan*. January 17, 2022. https://japan.kantei.go.jp/101_kishida/statement/202201/_00009.html
- Ruda, O., and Maliuta, L. "Orhanizatsiia ekonomichnoi bezpeky v konteksti aktyvizatsii rozvytku tovarovyrobnytstva" [Organization of Economic Security in the Context of Intensification of the Development of Commodity Production]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 3 (2012): 35-41. https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/2157/1/GEB_2012_v36_No3-O_Ruda_L_Malyuta-Organisation_for_Economic_Security_in_the_context_of__35.pdf
- Shevchenko, L. S. et al. *Ekonomichna bezpeka derzhavy: sutnist ta napriamy formuvannia* [Economic Security of the State: Essence and Directions of Formation]. Kharkiv: Pravo, 2009.
- Stetsenko, S. P. "Zakonomirnosti formuvannia mezoekonomichnoho rivnia ekonomichnoi bezpeky" [Regularities of Formation of Meso-Economic Level of Economic Security]. *Efektivna ekonomika*, no. 3 (2013). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2495>
- Wray, Ch. "The Threat Posed by the Chinese Government and the Chinese Communist Party to the Economic and National Security of the United States". *FBI*. July 07, 2020. <https://www.fbi.gov/news/speeches/the-threat-posed-by-the-chinese-government-and-the-chinese-communist-party-to-the-economic-and-national-security-of-the-united-states>
- Yakubovych, Z. V. "Nedoliky metodyky otsiniuvannia rivnia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv ta shliakhy yikh usunennia" [Disadvantages the Evaluation Methods of Enterprise's Level Economic Safety and Their Displacing Ways]. *Visnyk natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*, no. 704 (2011): 71-76. <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/d3848e2b-53c8-4c23-8533-7f4b51dd7dfc/content>